

KS. MARIAN POKRYWKA

PRZYKAZANIA KOŚCIELNE
PRZESŁANIE MORALNE KOŚCIOŁA
Sprawozdanie z sympozjum

5 grudnia 2000 r. Instytut Teologii Moralnej KUL zorganizował doroczne sympozjum. Ks. prof. dr hab. Janusz Nagórny – Dyrektor Instytutu Teologii Moralnej KUL – w słowie wstępnym powitał wszystkich obecnych, a szczególnie Ks. prof. dra hab. Andrzeja Szostka – Rektora KUL oraz Biskupa Nominata prof. dra hab. Józefa Wróbla SCJ – pracownika Instytutu Teologii Moralnej KUL.

Oficjalnego otwarcia sympozjum dokonał Rektor KUL – Ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek. Złożył on gratulacje Biskupowi Nominatowi i stwierdził, że radość i wielka dumą splatają się ze smutkiem z powodu odejścia z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego wybitnego naukowca. Nawiązując do tematu sympozjum „Przykazania kościelne. Przesłanie moralne Kościoła” Ks. Rektor podkreślił, że przykazania te są kościelnymi nie tylko dlatego, że są ustanowione przez Kościół, ale i dlatego, że mają normować życie Kościoła. Obecnie niektóre z przykazań otrzymały nowe brzmienie, stąd potrzeba ich dobrego zrozumienia. Ks. Rektor podziękował Instytutowi Teologii Moralnej za zorganizowanie sympozjum, które podejmuje tak ważną i aktualną problematykę.

Przewodniczącym sesji przedpołudniowej sympozjum był dr Andrzej Derdziuk OFM Cap. Przypomniął, że to sympozjum jest już jedenastym zorganizowanym przez Instytut Teologii Moralnej KUL. Pierwszy referat zatytułowany *Kościół nakazów i zakazów?* wygłosił Ks. prof. dr hab. Janusz Nagórny. Prelegent w swym wystąpieniu szukał odpowiedzi na następujące pytania: dlaczego kwestionuje się przykazania? dlaczego kwestionuje się autorytet Kościoła, który stoi u źródeł przykazań kościelnych? oraz dlaczego kwestionuje się orędzie moralne Ewangelii? Zdaniem Prelegenta moralność ewangeliczna jest bez wątpliwości moralnością przykazań, czego dowodem jest postawa Jezusa Chrystusa, który odwołuje się wprost do nakazów Prawa Starego Testamentu. Nie wystarczy samo wewnętrzne nastawienie – trzeba,

aby ono wyraziło się w konkretnych działaniach, do których wzywają konkretne wskazania moralne.

Następny referat *Źródła powinności moralnej* wygłosił Ks. prof. dr hab. Ireneusz Mroczkowski. Prelegent stwierdził, że współczesna kultura jest pełna podejrzliwości wobec powinności moralnej. Przyczyn takiego stanu jest wiele, ale zasadniczą należy upatrywać w niewłaściwym przeżywaniu ludzkiej wolności. Poszukując źródeł powinności moralnej należy – zdaniem Ks. Mroczkowskiego – pochylić się nad sensem życia, nad ostatecznym kryterium relacji do innego człowieka oraz spojrzeć na Kościół jako miejsce rodzenia się powinności moralnej. Prelegent podkreślił, że obecnie na scenie moralnej Zachodu dominują trzy postacie: biurokratyczny menedżer, bogaty esteta i terapeuta. Takie ujęcie zostawia na boku etykę, ponieważ życie dobre zastępuje życiem zdrowym, skutecznym i bogatym. Dróg wyjścia z takiej sytuacji należy szukać właśnie na gruncie etyki. Drugie źródło powinności wynika ze „spotkania z innym”. Istotnych cech powinności człowiek uczy się od dzieciństwa przeżywając sympatię, przyjaźń, miłość i uznanie godności każdego człowieka. Dużym problemem w życiu społecznym jest zharmonizowanie wolności, równości i miłości. Trzecim źródłem powinności – według Prelegenta – jest Kościół. Dla chrześcijanina wspólnota Kościoła jest miejscem rodzenia i podtrzymywania powinności moralnej, a Urząd Nauczycielski czuwa nad prawdziwością tej powinności.

Po powyższych referatach miała miejsce dyskusja. Zwrócono w niej uwagę na trzy rodzaje autorytetów: autorytet instytucji, autorytet osoby i autorytet sposobu komunikowania. Ponadto mówcy zgodnie podkreślili, iż ludzie potrzebują konkretnych wskazań (o. A. Derdziuk, o. P. Salamon). Następnie do głosów w dyskusji odnieśli się obaj prelegenci. Ks. Nagórny podkreślił, że niezwykle ważne jest właściwe rozumienie Kościoła: co to znaczy wierzyć w Kościół? Ten sam Duch Święty, na którego człowiek powołuje się w wyborach sumienia, jest i działa w Kościele. W przypadku konfliktu bezpieczniej jest słuchać Kościoła. Ks. Mroczkowski zgodził się, że trzy źródła powinności moralnej, o których mówił w swoim wystąpieniu, są w Kościele. Ważne jest jednak, aby przemawiać do ludzi ich językiem, by mogli usłyszeć ci, którzy są zdolni do słuchania.

W dalszej części sympozjum Dyrektor Instytutu, Ks. prof. dr hab. Janusz Nagórny, odczytał adres do Rektora i Senatu, do Dziekana i Wydziału zawierający słowa gratulacji i życzeń dla Księdza Biskupa Nominata J. Wróbla oraz prośbę o dalszą współpracę. Następnie głos zabrał Ksiądz Biskup J. Wróbel, który serdecznie podziękował za otrzymane gratulacje, życzenia oraz modlitwę, po czym wygłosił referat pod tytułem: *Przykazania kościelne wczoraj i dziś*. Na początku Prelegent przybliżył historię kształtowania się kanonu przykazań kościelnych. Ksiądz Biskup omówił także miejsce przykazań kościelnych w nauczaniu Kościoła katolickiego w Polsce. Po ukazaniu tła historycznego Prelegent przedstawił współczesne nauczanie Kościoła na temat przykazań kościelnych. Biskup J. Wróbel podkreślił, że nauka *Katechizmu Kościoła Katolickiego* odnośnie do przykazań kościelnych odbiega od dotychczasowego nauczania katechetycznego Kościoła w Polsce. Rodzi się więc pytanie, czy występujący dotychczas w polskim Kościele kanon przykazań kościelnych nadal obowiązuje. W dalszej części wystąpienia Prelegent omówił źródła przy-

kazań kościelnych. Wskazał na ich zakorzenie w przykazaniach Bożych i prawie naturalnym. Na koniec Biskup J. Wróbel ukazał krótką historię każdego z przykazań.

Po referacie Księdza Biskupa rozpoczęto dyskusję. Pojawiły się w niej głosy dotyczące problemu obowiązywania w Polsce dotychczasowych przykazań kościelnych oraz jak należy rozumieć określenie „czas zakazany” (o. P. Salamon, ks. P. H. Kieniewicz). Ks. Nagórny zwrócił uwagę, że treść dotychczasowego przykazania mówiącego o czasach zakazanych należy umieścić w ramach przykazania o poście i pokucie. Biskup J. Wróbel stwierdził, że – jego zdaniem – „stare” przykazania kościelne nadal w Polsce obowiązują, albowiem Katechizm ma charakter ogólny i nie zastępuje katechizmów opracowanych w różnych miejscach i zatwierdzonych przez kompetentne władze kościelne, szczególnie jeśli zyskały one aprobatę Stolicy Apostolskiej. Ponadto dotychczasowy kanon przykazań proklamował Episkopat Polski w 1948 r. i jak dotąd decyzja ta nie została odwołana. Było to ostatnie wystąpienie w przedpołudniowej części sympozjum.

Sesja popołudniowa miała charakter dyskusji panelowej, której przewodniczył ks. dr S. Nowosad. Po krótkim wprowadzeniu poprosił uczestników: ks. dra K. Jeżyńkę, ks. dra P. H. Kieniewicza, ks. dra M. Pokrywkę, ks. dra S. Mojka oraz ks. dra J. Gocko. Jako pierwszy zabrał głos Ks. dr K. Jeżyna, który wprowadził w problematykę pierwszego przykazania. Prelegent ukazał najpierw współczesne uwarunkowania świętowania niedzieli. W kontekście wielu zagrożeń – podkreślił ks. Jeżyna – rodzi się tym pilniejsza potrzeba ukazywania chrześcijańskiej motywacji świętowania niedzieli. W dalszej części Prelegent wyjaśnił, na czym polega wypełnienie obowiązku niedzielnego i świątecznego uczestnictwa w Eucharystii.

Ks. dr P. Kieniewicz przedstawił problematykę drugiego przykazania kościelnego. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na uzdrawiający i formacyjny charakter sakramentu pojednania i pokuty. Częsta spowiedź pomaga w rozwoju duchowym, wzmacnia wrażliwość wewnętrzną oraz otwiera na działanie Ducha Świętego. Spowiedź raz do roku wydaje się niewystarczająca do owocnego życia chrześcijańskiego.

W problematykę trzeciego przykazania kościelnego wprowadził Ks. dr M. Pokrywka. Prelegent rozpoczął od ukazania rysu historycznego i współczesnych uwarunkowań związanych z przyjmowaniem Komunii świętej. Następnie przedstawił moralne zobowiązania wynikające z trzeciego przykazania kościelnego. W tym miejscu Autor wskazał na pewne postulaty moralno-pastoralne, które należy uwzględnić w pracy formacyjnej.

Ks. dr S. Mojek omówił czwarte przykazanie kościelne. Mówca podkreślił, że wielu wylicza powody, dla których nie da się dzisiaj pościć tak, jak dawniej, a jednocześnie spotyka się często praktykę postu podyktowaną innymi powodami, np. z racji diety zalecanej przez lekarza, ze względu na chęć posiadania szczupłej sylwetki lansowanej przez dyktatorów mody, pod wpływem wskazań religii niechrześcijańskich. Aby lepiej ukazać istotę postu chrześcijańskiego Ks. Mojek przybliżył zagadnienie postu w Piśmie świętym i Tradycji, po czym przedstawił współczesne nauczanie Kościoła na ten temat.

Treść piątego przykazania kościelnego przedstawił Ks. dr J. Gocko. Prelegent podkreślił, że poprzez troskę o materialne potrzeby Kościoła należy rozumieć dbanie o zabezpieczenie środków koniecznych do: sprawowania kultu, prowadzenia dzia-

łałości charytatywnej i wychowawczej oraz godziwego utrzymania szafarzy. Następnie Prelegent zwrócił uwagę na kwestie budzące najwięcej kontrowersji, takie jak: próby określenia minimalnej wysokości datków, jakie powinno się przeznaczać na potrzeby Kościoła, aby wypełnić piąte przykazanie kościelne (np. odpowiedni procent dochodów) oraz sposób przekazywania świadczeń.

Po wprowadzeniach w treść poszczególnych przykazań kościelnych wywiązała się dyskusja. Pojawiły się pytania związane ze Mszą świętą niedzielą sprawowaną w sobotę wieczorem: czy powinna to być stała praktyka wiernych, jak np. na drodze neokatechumenalnej. Zdania w tej sprawie były podzielone (ks. Cz. Krakowiak, ks. T. Sekulski). Ks. prof. J. Nagórny odniósł się krótko do poszczególnych wystąpień.

Następnie Ks. dr Nowosad zakończył dyskusję i oddał głos Ks. prof. Nagórnemu – Dyrektorowi Instytutu Teologii Moralnej. Podsumowując symposium Ks. Nagórny podziękował wszystkim prelegentom, przewodniczącym sesji oraz uczestnikom. Zauważył, iż liczna obecność uczestników i ożywiona dyskusja podczas trwania symposium są dowodem aktualności podjętego tematu. W kontekście współczesnego pogubienia się człowieka tym pilniejszą staje się potrzeba odczytywania przesłania moralnego Kościoła.